

Єдамова А.М.*

СТАН ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В статтє речь идет о состоянии инвестиционной политики Украины на современном этапе развития государства в условиях активно развивающихся процессов глобализации. Автор анализирует меры, предпринимаемые органами государственной власти, по улучшению инвестиционного климата внутри страны посредством технологии инвестиционного имиджирования и методов экономической дипломатии.

Ключевые слова: инвестиционная политика, имидж, инвестиционная привлекательность, экономическая дипломатия, Украина.

У статті мова йде про стан інвестиційної політики України на сучасному етапі розвитку держави в умовах процесів глобалізації, що активно розвиваються. Автор аналізує заходи, що їх вживають органи державної влади, для покращення інвестиційного клімату всередині країни з використанням технології інвестиційного іміджування та методів економічної дипломатії.

Ключові слова: інвестиційна політика, імідж, інвестиційна привабливість, економічна дипломатія, Україна.

The article deals with the state of investment policy of Ukraine on the current stage of development in conditions of actively developing processes of globalization. The author analyses the measures taken by the public authorities aiming to improve investment climate inside the country by means of investment imaging technology and methods of economic diplomacy.

Key words: investment policy, image, investment attractiveness, economic diplomacy, Ukraine.

Наразі питання формування ефективної інвестиційної політики для України є досить актуальним. Зі зміною керівництва держави та очевидною переорієнтацією державної політики в сфері зовнішніх зносин та фінансово-економічної взаємодії з різними державами світу відстежується чітка тенденція із зростання обсягів іноземних інвестицій. А отже, визначальним завданням державної політики в сфері інвестиційної діяльності є формування сприятливого інвестиційного клімату.

Інвестиційний клімат – сукупність економічних, правових, регуляторних, політичних й інших факторів, що в остаточному підсумку визначають ступінь ризику капіталовкладень і можливість їхнього ефективного використання.

Основними актами законодавства, що впливають на інвестиційний клімат в Україні, є: Конституція України; Господарські, Цивільні, Земельний кодекси України; Закони

* аспірантка кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Макаренко Є.А.

України «Про банки й банківську діяльність», «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», «Про господарчі товариства», «Про державне регулювання ринку цінних паперів», «Про заставу», «Про захист іноземних інвестицій в Україні», «Про режим іноземного інвестування», «Про усунення дискримінації в оподатковуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна й засобів вітчизняного походження», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про інститути спільного інвестування (пайові й корпоративні інвестиційні фонди)» й інших [1].

Інвестиції в Україні можуть здійснюватися в наступних формах: часткова участь у підприємствах, створюваних разом з українськими юридичними й фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств; створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій й інших відособлених підрозділів іноземних юридичних осіб або придбання у власність діючих підприємств повністю; придбання нерухомого або рухомого майна шляхом прямого одержання майна й майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій й інших цінних паперів; придбання самостійно або за участі українських юридичних або фізичних осіб прав на користування землею й використання природних ресурсів на території України; придбання інших майнових прав; господарська (підприємницька) діяльність на основі угод про розділ продукції; інші форми, які не заборонені законами України, у тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України.

Україна гарантує стабільність умов здійснення інвестиційної діяльності, дотримання прав і законних інтересів її суб'єктів.

Держава гарантує захист інвестицій незалежно від форм власності, а також іноземних інвестицій. Захист інвестицій забезпечується законодавством України, а також міжнародними договорами України. Інвесторам, у тому числі іноземним, забезпечується рівноправний режим, що виключає застосування мір дискримінаційного характеру, які могли б перешкодити керуванню інвестиціями, їхньому використанню й ліквідації, а також передбачаються умови й порядок вивозу вкладених цінностей і результатів інвестицій.

Обов'язковою умовою здійснення інвестицій є державна реєстрація іноземних інвестицій. Для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної й іншої господарської діяльності, за винятком випадків, передбачених законодавством України й міжнародних договорів України. Згідно державних гарантій іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

Слід зазначити, що майно, ввезене в Україну як внесок іноземного інвестора в статутний фонд підприємств із іноземними інвестиціями або відповідно до укладених договорів (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність (крім товарів для реалізації або власного споживання), звільняється від обкладання митом у порядку, установленому Законом України «Про режим іноземного інвестування» [2].

В Україні створена й функціонує розгалужена інвестиційна інфраструктура: фондові, товарні й універсальні біржі, депозитарії, хоронителі, реєстратори, інформаційно-консультаційні центри, банки, інноваційні й інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, агентства розвитку бізнесу, технологічні й наукові парки, науково-консультаційні центри інвестицій і міжнародного бізнесу, небанківські фінансово-кредитні установи, торговці цінними паперами, інститути спільного інвестування й компанії з керування активами, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії.

Основною ознакою, що обумовила зміни макроекономічних показників економіки України в I кварталі 2010 року були наслідки світової фінансової кризи, на тлі яких з'явилися перші ознаки поживлення виробничої діяльності й поліпшення економічної ситуації.

В 2009 році приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни з урахуванням його переоцінки, втрат і курсової різниці склав 4,3 млрд. дол. США, що становить 69,4% рівня попереднього року. Інвестиції надійшли з 125 країн світу.

У десятку основних інвесторів входять:

Кіпр - 8 593,2 млн. дол. США;

Німеччина - 6 613,0 млн. дол. США;

Нідерланди - 4 002,0 млн. дол. США;

Російська Федерація - 2 674,6 млн. дол. США;

Австрія - 2 604,1 млн. дол. США;

Об'єднане Королівство - 2 375,9 млн. дол. США;

Франція - 1 640,1 млн. дол. США;

Сполучені Штати Америки - 1 387,1 млн. дол. США;

Віргінські Острови - 1 371 млн. дол. США;

Швеція - 1 272,3 млн. дол. США [3].

Значні обсяги іноземних інвестицій зосереджені на підприємствах промисловості - 23,0% загального обсягу прямих інвестицій в Україну, у т.ч. переробної - 19,7%. Серед галузей переробної промисловості істотні обсяги інвестицій внесені у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; металургійне виробництво й виробництво готових металевих виробів; хімічну й нафтохімічну промисловість; машинобудування.

У фінансових установах акумульований 21,0% обсягу прямих інвестицій, ще 10,6% - у підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів і предметів особистого споживання, а також 10,2% - в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг і надання послуг підприємцям.

Найбільш привабливими для інвесторів є традиційні галузі економіки. Це, насамперед, металургія, машинобудування, хімічна промисловість, харчова промисловість. Разом з тим, усе більше привертають увагу інвесторів такі галузі як автомобільна промисловість, споживча електроніка, високі технології, вітроенергетика, сонячна енергетика, виробництво біопалива, телекомунікації, логістика й деякі інші. Всесвітній банк оцінює потреби України в інвестиціях більш ніж 100 млрд. дол. США.

З метою поліпшення інвестиційного клімату в Україні в I кварталі 2010 року були прийняті деякі нормативно-правові акти. Наприклад, Закон України від 20.01.2010 № 1812-VI «Про ратифікацію Протоколу між Урядом України й Урядом Чеської Республіки про внесення змін в Угоду між Урядом України й Урядом Чеської Республіки про сприяння й взаємний захист інвестицій, підписаного 17 березня 1994 року в м. Празі», яким Україна погоджується із зазначеними в договорі положеннями, що буде сприяти співробітництву в сфері інвестицій між нашими країнами, розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.01.2010 № 166-р «Про підготовку інвестиційних проектів у морських торговельних портах України», яким затверджений перелік інвестиційних проектів у морських торговельних портах України, їх орієнтовна кошторисна вартість і строк підготовки, розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.01.2010 № 110-р, яким схвалена концепція Закону України «Про території перспективного розвитку», за якою повинні бути визначені шляхи законодавчого регулювання активізації підприємницької діяльності на територіях, які внаслідок об'єктивних причин мають значні перешкоди для реалізації їхнього високого потенціалу соціально-економічного розвитку, уведені особливі сприятливі умови для створення й ведення бізнесу на цих територіях [4].

З метою поліпшення нормативно-правового забезпечення й усунення пробілів у законодавстві з питань діяльності товариств із обмеженою відповідальністю в цей час Дер-

жавне агентство України з інвестицій та розвитку розробляє проект Закону України «Про товариства з обмеженою відповідальністю» (№ 5507 від 30.12.2009). Метою законопроекту є вдосконалення законодавства, що регулює відносини, пов'язані із діяльністю товариств із обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ).

Прийняття окремого закону про ТОВ надасть можливість детально врегулювати відносини, пов'язані з діяльністю таких товариств, а саме: установити розмір статутного капіталу в розмірі однієї мінімальної заробітної плати (884,0 грн за станом на квітень 2010 року); у випадку формування статутного капіталу власністю внести положення про необхідність зазначати у статуті перелік власності з кількістю й оцінюванням; передбачити, яким чином передаються в статутний капітал внески, крім грошових; визначити, що кількість учасників повинна становити від 10 до 20 чоловік; спростити процедуру статутного капіталу ТОВ у порівнянні з АТ; усунути можливість одночасного існування одноособового й колегіальних виконавчих органів; не вводити запропонований законом порядок виключення учасника через суд; зробити неприпустимим вихід єдиного або останнього учасника з ТОВ; не вводити можливість передачі права керування юридичній особі.

З метою впровадження принципів і механізмів функціонування національної системи моніторингу інвестиційного клімату України Держагентство продовжує роботу над побудовою індексу інвестиційної привабливості областей України на підставі «Методичних рекомендацій до розрахунку індексу інвестиційного клімату областей України» (далі - індекс IRRU). Ця Методика заснована на розрахунку індексу IRRU, що дозволяє на основі аналізу результатів експертних опитувань і статистичних даних зробити висновок щодо впливу на інвестиційний клімат п'яти груп факторів - політичних, правових, економічних, податкових і регуляторних [5]. В I кварталі 2010 року було проведено одноразове експериментальне анкетування шляхом залучення потенціалу регіональних центрів інвестиційного розвитку Держінвестицій. За результатами анкетування планується зробити розрахунок індексу інвестиційного клімату областей України за 2009 рік і провести презентацію зазначеної Методики з метою введення регулярного (щорічного) розрахунку індексу інвестиційного клімату областей України.

Створення й функціонування інвестиційного ринку на принципах, максимально наближених до норм ЄС також є одним з основних завдань України. Європейський Союз фінансує в нашій державі кілька проектів, спрямованих на підтримку зусиль України щодо просування інновацій у реальний сектор економіки. У липні 2009 року почав свою роботу проект «Розробка фінансових схем й інфраструктури для підтримки інновацій в Україні».

Кабінет Міністрів України почав роботу по підготовці й реалізації серії інвестиційних проектів у промисловості, паливно-енергетичному комплексі й транспортній сфері.

22 березня 2010 року на нараді під головуванням Першого Віце-прем'єр-міністра Андрія Клюєва за участю керівників ключових міністерств і представників десятка найбільших банків України були обговорені кроки по стабілізації банківської системи, прискореного кредитування реального сектора економіки.

У планах Уряду - будівництво інфраструктурних об'єктів: доріг, мостів, аеропортів, вокзалів, портових терміналів і багато чого іншого. Деякі із цих проектів заплановані в рамках підготовки до чемпіонату «Євро-2012».

Одним із ключових напрямків для залучення інвестиційних і кредитних ресурсів є впровадження проектів в області енергозбереження. Програма підвищення енергоефективності економіки передбачає вкладення 250 млрд. грн. до 2015 року.

Уряд також планує активно вести пошук нових технологій для базових галузей промисловості, забезпечити розвиток вугільної промисловості, підвищення рівня технологій

видобутку вугілля Крім нових блоків АЕС будуватися високовольтні мережі електропередачі в Запорізьких, Київських, Ровенської областях й у Криму. Також починається робота з реанімації вітчизняної титанової галузі. Більшість із цих проектів є привабливими для банків. Уряд лише планує створити необхідні умови [6].

З доручення Уряду України Держінвестиції разом з Мінекономіки розробило пропозиції по впровадженню системи, при якій центральні органи виконавчої влади будуть забезпечувати належну підготовку економічно ефективних інвестиційних проектів, що є стратегічно важливими для відповідних галузей, і подавати їх у Держінвестиції, що надалі, здійснюючи цілеспрямовану роботу з вітчизняними й іноземними фінансовими й кредитними установами, буде залучати для реалізації таких проектів необхідні інвестиції.

У цей час Держінвестиції разом з іншими зацікавленими міністерствами й відомствами проробляє доручення Першого Міністра України щодо визначення потреб у кредитних ресурсах для інвестиційних проектів, які є стратегічно важливими для відповідних галузей реального сектора економіки.

Отже, підсумовуючи, слід зауважити, що протягом останніх двох років спостерігається активне поживлення в сфері інвестиційної політики з боку державних органів влади, результатом роботи яких є прийняття та провадження нових нормативних актів, що врегульовують та систематизують усі інвестиційні процеси в державі, тим самим створюючи сприятливий інвестиційний клімат в державі. Однак, про стрімке зростання рівня привабливості економіки України для вкладання капіталів закордонними інвесторами говорити ще зарано.

Список використаних джерел

1. Стеченко Д. Державне регулювання економіки : навч. посібник. / Д. Стеченко. – К. : Вікар, 2009. – 262 с.
2. Осецький В. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики : монографія / Осецький В. – К. : ІАЕ УААН, 2010– 412 с.
3. Бизнес-досье: Как улучшить инвестиционный климат в Украине [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://delo.ua/biznes/ukraina/biznes-dose-kak-uluchshit-investicionnyj-klimat-v-ukraine-138490/> – Заголовок з екрану.
4. Основные выводы исследования IFC «Инвестиционный климат в Украине: каким его видит бизнес» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.vlasnasprava.info/ru/business_news.html?m=publications&t=rec&id=12513 – Заголовок з екрану.
5. Кузнецова К. Прямые иностранные инвестиции: эффект соседства / А. Кузнецов // Мировая экономика и международные отношения. – 2010– № 9. – С. 40–47.
6. Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки, затверджена Кабінетом Міністрів України 28.12.2001 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uapravo.net/data2008/base54/ukr54063.htm> – Заголовок з екрану.